

proAros
Gymnasie- och vuxenutbildning/Individ och Familj
Wenströmska gymnasiet/FritidUngdom
Slutrapport, projekt
2004-04-06

Förebyggandeprojektet

Socialarbetare i skolan

- ett samarbete mellan Wenströmska gymnasiet och FritidUngdom inom ramen för Plattformsprojekten

Stina Lindberg
Nicklas Englund
Utvärderingshandledare: Ove Nordenmark, lektor

Sammanfattning

Förebyggandeprojektet, ett samarbetsprojekt mellan Wenströmska gymnasiet och FritidUngdom, pågick mellan 2001 och 2003. Projektets syfte var att hitta nya, förebyggande arbetsmetoder för ungdomar på gymnasiet. Arbetet skulle vara ett komplement till det kurativa arbetet, det skulle vara lärar- och elevstödande, inrikta sig på värdegrundsfrågor och nätverksarbete. Allt arbete i projektet kom att grundas på det salutogena perspektivet. De verksamheter som fått mest plats och uppmärksamhet i projektet är Here 4 U, tjejgruppen, kamratstödjarna, nätverksarbetet och det konsultativa lärarstödet.

I utvärderingen visar det sig att projektet varit framgångsrikt. Positiva effekter av arbetet har konstaterats, av såväl elever som personal. Framför allt nämns en allmänt lugnare skolmiljö, minskad skadegörelse och klotter, ett effektivt arbete mot droger samt närvaron av engagerade elever med uppgift att skapa en bättre skola, framför allt Here 4 U. Personalen på skolan tycker att projektet varit till hjälp i deras vardagliga arbete, främst genom avlastning. Man är nöjd med projektets arbete och vill se ett fortsatt samarbete. Utvecklingsmöjligheter finns, framför allt vill man ha mer information om vad man kan få hjälp med och vilka verksamheter som finns i projektets regi. Även externa samarbetspartners är nöjda med projektets arbete, och vill se ett utökat samarbete i framtiden. I framtiden finns planer på att starta liknande verksamheter på andra kommunala gymnasieskolor i Västerås. Det projektarbetarna framför allt vill utveckla är nätverksarbetet och gruppen Here 4 U.

Tack!

Vi, Nicklas och Stina, vill rikta ett tack till alla som hjälpt oss i vårt arbete, utan er hade det aldrig gått!
Tack Ove Nordenmark för all hjälp med rapporten.

Några personer som varit extra viktiga för oss vill vi rikta ett särskilt tack till, nämligen
gymnasirektor JuneAnn Vincent och fritidsledare Carl Målberg. En speciell hälsning också till Anna
Jonsson: Nu är vi i mål!

Västerås, april 2004

Stina och Nicklas

Innehållsförteckning sida

1. Bakgrund		5
Projektets mål		5
Utgångspunkter		5
2. Verksamhet		6
Höstterminen 2001		6
2.1.1 Kamratstödarna		6
2.1.2 Gruppklimat / klassarbete		6
2.1.3 Lovaktiviteter		6
2.1.4 Matgrupp		6
2.1.5 Enskilda elever		6
Vårterminen 2002		6
2.2.1 Kamratstödarna		7
2.2.2 Information till grundskoleelever		7
2.2.3 Konsultativt lärarstöd		7
2.2.4 Korridorsarbete		7
2.2.5 Gruppklimat / klassarbete		7
2.2.6 Lovaktiviteter		7
2.2.7 Shower		7
2.2.8 Nätverksarbete		8
2.2.9 Studiebesök		8
2.2.10 Here 4 U		8
Höstterminen 2002		8
Terminsstart med nya elever		8
Korridorsarbete		8
Kamratstödarna		8
Tjejgruppen		8
Here 4 U	9	
Nätverksarbete och konflikthantering	9	
Konsultativt lärarstöd	9	
Lovaktiviteter		10
Gruppklimat / klassarbete		10
Vårterminen 2003		10
Kamratstödarna		10
Information till grundskoleelever	10	
Konsultativt lärarstöd	10	
Korridorsarbete		10
Gruppklimat / klassarbete		10
Lovaktiviteter		11
Shower	11	
Nätverksarbete		11
Here 4 U	11	
Tjejgruppen		11
Klotter	11	
Höstterminen 2003		12
Terminsstart med nya elever		12
Kamratstödarna		12
Tjejgruppen		12
Here 4 U	12	
Nätverksarbete och konflikthantering	12	
Konsultativt lärarstöd	12	
Lovaktiviteter		12
Gruppklimat / klassarbete		13

<i>PreCrime</i>	13
<i>Spridning av information</i>	13
3. Resultat av utvärdering	13
<u>Kamratstödjarna</u>	13
<u>Here 4 U</u>	14
<u>Tjejgruppen</u>	14
<u>Skolledning och utbildningsledare</u>	14
<u>Lärare – enkät</u>	15
<u>Lärare – intervjuer</u>	15
<u>Elverhälsans personal</u>	16
<u>Övrig personal</u>	16
<u>Externa samarbetspartners</u>	17
4. Ekonomisk redovisning	17
4.1 <u>Korta kommentarer</u>	17
5. Diskussion	17
5.1 <u>Om resultatet</u>	17
5.2 <u>Resultatet i förhållande till projektets mål</u>	22
5.3 <u>Om att arbeta i projekt</u>	23
6. Framtiden	24
Litteraturförteckning	26
Bilagor 1 – 13	

1. Bakgrund

Under hösten 2000 gick flera av nämnderna inom Västerås Stad samman och tog gemensamt fram en politisk plattform för det förebyggande arbetet inom staden. Man avsatte pengar för att utveckla de förebyggande insatserna riktade till barn och ungdomar. Man önskade genom olika projekt på sikt minska behoven av mer omfattande insatser.

En ansökan om projektmedel lämnades in från Wenströmska gymnasiet och FritidUngdom. Man ville starta ett projekt som skulle komplettera det socialkurativa arbetet på skolan, genom att pröva nya metoder för stöd åt elever i socialt utsatta situationer i skolan och på fritiden. Staberna beslutade att tillstyrka förslaget, och projektet tilldelades de ekonomiska medel man ansökt om.

Arbetet med Förebyggandeprojektet kom igång under hösten 2001, då Nicklas Englund började i samband med terminsstarten. Stina Lindberg började arbeta i projektet först i slutet av oktober, varför starten blev något utdragen. Planering gjordes för det framtida arbetet efter att Stina börjat, och planeringen utgick från vissa ledord, som tagits fram ur projektansökan och projektbeskrivning. Ledorden var:

- i samarbete med FritidUngdom
- nydanande
- komplement till socialkurativt arbete
- lärarstödande, samtalspartner och konsult
- stöd åt elever
- värdegrundsfrågor
- nätverksarbete och familjerådslag
- samverkan med föreningar och organisationer

Planeringen som gjordes upp var att de projektanställda under hösten skulle arbeta med kamratstödjarverksamheten, lovaktiviteter, börja utforma gruppverksamheter, ordna en matgrupp, utforma och påbörja socialpsykologiskt arbete i klasser, lärarstöd samt utforma samarbetet med FritidUngdom. Under vårterminen skulle påbörjat arbete fortsätta, gruppverksamheter komma igång och helgaktiviteter anordnas. De projektanställda skulle även arbeta med att underlätta övergången från grundskola till gymnasium för de elever som valt att gå på Wenströmska gymnasiet. Längre fram under projekttiden fanns planer på att arbeta med flera olika saker utifrån de ovan nämnda ledorden.

1.1 Projektets mål

Genom projektets arbete vill man uppnå de övergripande målen att:

- stärka ungdomars självkänsla och respekt både för sig själv och för andra, i skolan och på fritiden.
- skapa en trygghet i mötet mellan elev och socialarbetare.
- stärka gruppens/individens respekt för mellanmänskliga värden och enskilda individers integritet.
- utveckla nätverksarbete inom skolan.
- utveckla former för samarbete med förenings- och organisationslivet inom kommunen.

1.2 Utgångspunkter

Allt arbete som skett inom projektets ramar har utgått från ett gemensamt synsätt, nämligen det salutogena. I arbetet har fokus alltid legat på det som är bra, friskt, och hur man kan bygga vidare på det. Detta har skett genom aktivt uttryck av positiva förväntningar, belöningar istället för bestraffningar så långt som möjligt, men också tydliga regler och gränser. Tydlig gränssättning är viktigt, om man inte vet var gränsen går, vet man inte heller vad som är acceptabelt eller oacceptabelt.¹

Många ungdomar har upprepade gånger fått negativa förväntningar riktade mot sig, och genom att istället uppmärksamma dem för det de gör bra kan man få dem att växa och ta mer ansvar för sig själva och de människor som finns omkring dem. Detta har varit grunden för arbetet i Förebyggandeprojektet.

¹ Hagström, U, Redemo, E och Bergman, L. "Låter sig skyddsänglar organiseras?" sid. 38ff

2. Verksamhet

Avsnittet delas in efter terminer och år som redovisas i kronologisk ordning. Under varje termin redovisas sedan de olika verksamheterna igenom var för sig.

2.1 Höstterminen 2001

2.1.1 Kamratstödjarna

Nicklas började arbetet med kamratstödjargruppen tillsammans med fritidsledaren, Carl Målberg, strax efter terminsstarten. Gruppen kom att bestå av sjutton elever från olika program och årskurser. Kamratstödjarna fick även ett eget rum på skolan och ett konto på Pluggnet, där elever som vill komma i kontakt med kamratstödjarna kan använda sig av e-mail. Kamratstödjarna kom själva med förslaget att gå ut i klasserna för att informera om sin verksamhet för lärare och elever.

2.1.2 Gruppklimat / klassarbete

Då önskemål kom från en del lärare på skolan om att projektarbetarna skulle arbeta med hela klasser utarbetades ett program för detta. Tanken var att de metoder som används i arbetslivet för att bilda effektiva och bra arbetsteam² skulle överföras på klasser i skolmiljö, för att på det viset uppnå ett gott gruppklimat i klassrummet. Vinsterna med ett lyckat sådant arbete är flera. Eleverna får bättre arbetsro och en bättre grupp känsla, vilket kan leda till bättre studieresultat och en känsla av gemenskap i sin klass. Genom detta kan närvaron öka bland de elever som ofta skolkar. Lärarna får samtidigt mer tid till sitt arbete som pedagoger, om tiden i klassrummet kan ägnas åt undervisning i stället för konfliktlösning. Arbetet med klassers gruppklimat påbörjades i en klass på det samhällsvetenskapliga programmet och en klass på hotell och restaurangprogrammet, och efterfrågades även från andra program och klasser.

2.1.3 Lovaktiviteter

Under höstlovet anordnades en del aktiviteter på skolan, i form av sporter, fika samt filmvisning. Uppslutningen till dessa aktiviteter var inte så god, men detta kan ha flera orsaker, bland annat att det var nytt och inte inarbetat ännu. Tanken med att anordna aktiviteter för ungdomarna var att ge dem stöd i form av sysselsättning i en drogfri miljö.

2.1.4 Matgrupp

En matgrupp anordnades, där elever gavs möjlighet att äta tillsammans med de projektanställda om de inte ville gå själva till matsalen. Denna grupp startades efter att kuratorer och skolsköterskor påtalat att det finns många elever som har detta problem. Matgruppen utnyttjades inte av någon elev.

2.1.5 Enskilda elever

De projektanställda hade även en del enskilda elevkontakter. Detta var med elever som inte föll inom kurators arbetsområde, eller elever som av någon anledning inte ville gå till kurator, respektive önskade tala med en man. Arbetet skedde i dessa fall i samråd med kurator, för att inte bli en utökad socialkurativ verksamhet. Det är oundvikligt att de som arbetar i projektet blir uppsökta av elever eller personal som vill ha kontakt för egen eller elevs räkning. Det är då inte alltid möjligt att hänvisa till kurator och nöja sig med detta. Om det framgår att eleven inte tänker uppsöka kurator av någon anledning kan dörren inte bara stängas. I dessa fall arbetar de projektanställda aktivt med att motivera till en annan kontakt, till exempel hos kurator. I en del ärenden tillämpades nätverkstänkande.

2.2 Vårterminen 2002

2.2.1 Kamratstödjarna

Arbetet med skolans kamratstödsgrupp fortsatte med utbildning i två omgångar. Grundutbildning hölls på Björnögården den första helgen i februari. Under grundutbildningen tog man upp sekretess för kamratstödjare, definitioner av mobbing, lagar och förordningar som styr arbetet i skolan och rör mobbing, samt en del forskning omkring ämnet. Förutom detta ägnade sig gruppen åt att lära känna varandra och handledarna, samt åt att ordna en del praktiska frågor.

² Lennér-Axelsson, B. och Thylefors, I, ”Arbetsgruppens psykologi”

Vidareutbildningen ägde rum under två eftermiddagar i slutet av april och avslutades med en resa till Stockholm med övernattnin g första helgen i maj. Vidareutbildningen tog upp förhållningssätt och empati, ”lyssna med hela kroppen” samt gruppsykologi.

Förutom utbildningarna deltog kamratstödarna i den information till blivande Wenströmskalever som genomfördes under april och maj (se nedan) samt arbetade aktivt mot mobbing i skolan på olika sätt. Exempel på det aktiva arbetet är öppen mottagning i kamratstödsrummet samt uppsökande verksamhet då kontakt tas med utsatta elever i till exempel matsal eller korridorer. Gruppen arbetade även med att informera om sin verksamhet på skolan, och uppmärksammades även i media³.

2.2.2 Information till grundskoleelever

För att underlätta övergången till gymnasieskolan för de elever som valt att gå på Wenströmska besökte vi dem på deras grundskolor. Med vid besöken var Stina och Nicklas från Förebyggandeprojektet, samt representanter från kamratstödarna, elevrådet och elevkåren. Elva grundskolor besöktes. Grundskoleeleverna fick information om Wenströmska gymnasiet och om de medverkande elevernas olika verksamheter, vi talade även om rykten och om vad som förväntas av en gymnasieelev. Grundskoleeleverna fick även möjlighet att ställa frågor.

2.2.3 Konsultativt lärarstöd

Konsultativt lärarstöd har skett i olika frågor och på olika sätt. Mestadels har det handlat om att lösa situationer med enskilda elever, eller små grupper med elever, i klassrum, på bibliotek, reception eller i matsalen. I vissa fall har vi gått in mer aktivt och själva talat med eleverna, i vissa fall har samtal med lärare/personal varit tillräckligt för att de själva skulle kunna lösa problemen.

2.2.4 Korridorsarbete

Korridorsarbete kallar vi den del av vårt arbete då vi vistas bland eleverna i korridorer, matsal, bibliotek och uppehållsrum. Målet med detta arbete är att lära känna så många elever som möjligt och därigenom skapa kontaktytor och fånga upp vad som händer på skolan.

2.2.5 Gruppklimat / klassarbete

Under vårterminen var vi inne i sex klasser och arbetade på olika sätt med klassen som grupp. Orsakerna till detta har varit olika i varje klass, till exempel att klassen haft normer som säger att man inte behöver gå på lektioner eller att det varit stökigt och pratigt i gruppen. Arbetet kan även vara ett resultat av att lärare kontaktat oss för konsultation. Arbetet har börjat med kartläggning och observationer följt av gruppövningar, diskussioner och i en del fall grundläggande psykologi / socialpsykologi.

2.2.6 Lovaktiviteter

Det är tänkt att lovaktiviteter skall genomföras under kortloven, det vill säga höstlov, sport- och påsklov. Dessa aktiviteter genomförs tillsammans med fritidsledaren. Under vårterminen 2002 ordnades en skidresa till Romme Alpin på sportlovet. Denna resa var mycket uppskattad av de elever som följde med, sammanlagt 36 stycken. Resan var gratis, men eleverna stod själva för sina liftkort. På påsklovet åkte vi till Stockholm och gick på Cosmonova, samt hade fri tid på stan under resten av dagen. Hela resan inklusive Cosmonova var gratis. Denna resa blev så efterfrågad att vi fick ordna en extra buss. Sammanlagt åkte cirka 100 elever med på resan. Tanken med lovaktiviteterna är att de ska vara tillgängliga för alla elever, oavsett socioekonomisk situation, varför vi försöker begränsa kostnaden för eleverna själva. Vi vill även att aktiviteterna ska locka olika grupper av elever, för att skapa tillfällen att mötas och göra saker tillsammans med andra ungdomar i skolan man kanske inte träffar i vanliga fall.

2.2.7 Shower

På skolan anordnas en del shower, musik, dans, utklädnad osv. Vid dessa tillfällen har man ibland haft problem, bland annat med stökig publik. Därför har vi hjälpt till vid dessa tillfällen, och även gjort upp

³ Se bilaga 1.

en lathund för hur man bör arbeta vid dessa tillställningar, med personal, biljetter med mera.⁴ Framför allt arbetade vi med utklädnadsshowen, Dressed 4 success, i samband med studentavslutningen. Ytterligare en orsak till att vi valt att engagera oss i arbetet med dessa shower är att ungdomarna behöver lära sig ett socialt beteende som är acceptabelt i offentliga sammanhang. Detta kan man öva vid tillfällen som dessa.

2.2.8 Nätverksarbete

Tillsammans med kuratorerna och en av skolsköterskorna (som ingår i projektgruppen) gick vi en grundutbildning i nätverksarbete, som förberedelse för den längre utbildning som sedan startade under hösten (se nedan).

2.2.9 Studiebesök

Studiebesök gjordes på Fryshuset i Stockholm, där vi tittade på verksamheterna United Sisters, som är en tjejverksamhet, och Lugna Gatan, som bland annat arbetar med skolmiljön på problemskolor i Stockholm.

2.2.10 Here 4 U

En gruppverksamhet inspirerad av Lugna Gatan (se ovan) mjukstartade under våren. Lugna Gatan har framgångsrikt vänt destruktiva miljöer till positiva. Arbetet har varit konstruktivt och fungerat som inspirationskälla till Here 4 U.⁵ Tanken var att gruppen ska arbeta mot kriminalitet, droger, rasism och mobbing på skolan. Gruppen kompletterar kamratstödsverksamheten genom att en annan grupp ungdomar deltar i den här verksamheten. Tillsammans har Here 4 U och kamratstödjarna större chans att täcka upp fler elevgrupper på skolan.

2.3 Höstterminen 2002

2.3.1 Terminsstart med nya elever

Vi deltog i introduktionen av de nya eleverna på Samhällsprogrammet, Livsmedelsprogrammet och Hotell- och restaurangprogrammet. Det är ett bra sätt för oss att snabbt lära känna de nya ettorna.

2.3.2 Korridorsarbete

Särskilt i början av terminen vistas vi mycket kring ”Torget” och cafeterian, men även bibliotek och uppehållsrum för att lära känna så många av de elever som vistas där som möjligt. Ofta ingår de elever som vistas i dessa utrymmen i vår målgrupp.

2.3.3 Kamratstödjarna

Nya medlemmar togs in i början av terminen, då en del av de tidigare kamratstödjarna slutat på skolan. Sammanlagt kom sex nya stödjare med i gruppen, varav fyra blev kvar och två föll bort. Grundutbildning enligt samma upplägg som den under vårterminen hölls på Falkenbergsska kvarnen första helgen i oktober. Bland annat gick ledande forskning igenom och diskuterades⁶. Alla deltog, även de som gått utbildningen tidigare, för att gruppen skulle svetsas samman och alla lära känna varandra. Stödjarna arbetade även med att gå ut i klasser på skolan och informera om sin verksamhet, samt fortsatte att arbeta mot och förebygga mobbing.

2.3.4 Tjejgruppen

Under hösten startade två grupper med tjejer sin verksamhet. Verksamheten är inspirerad av United Sisters verksamhet i Stockholm och bygger på samtal enligt olika teman, men även vissa aktiviteter ingår i planeringen. Exempel på ämnen som tas upp till diskussion i grupperna är vänskap, förhållanden, integritet, droger och kriminalitet med mera. Exempel på aktiviteter är klättermatt, salsa och ridning. Det är tjejerna som själva väljer de flesta aktiviteterna.⁷ Arbetet med tjejgruppen syftar till att stärka tjejernas självförtroende och förmåga att stå på sig, fatta självständiga beslut och stå för sina

⁴ Se bilaga 2

⁵ BRÅ, ”Lugna Gatan, en granskning av tunnelbane- och juniorverksamheterna”

⁶ Olweus, D. ”Mobbing i skolan”

⁷ Se bilaga 3.

egna åsikter och värderingar. I många situationer i skolan och utanför hamnar tjejer i underläge, och det är viktigt att stärka dem för att de ska våga lita till sig själva.⁸

Tjejerna kommer till gruppen dels via kuratorerna dels via kontaktläraren. Dessa rekommenderar tjejer de tycker kan ha nytta av gruppen till gruppledaren, som sedan kontaktar tjejerna och erbjuder dem att gå med. Från början blev det två grupper med sammanlagt tretton tjejer, på grund av bortfall av olika orsaker blev det dock till slut endast sex tjejer kvar, vilka då bildade en grupp. Verksamheten sträcker sig över två terminer och utvärderas i slutet.

2.3.5 Here 4 U

Here 4 U är en gruppverksamhet där deltagarna arbetar tillsammans för att motverka droger, rasism, mobbing och annan kriminalitet på skolan. Modellen har hämtats från Stockholm och Fryshusets Lugna gatan. Lugna gatan har framgångsrikt vänt destruktiva skolmiljöer till positiva vid ett flertal gymnasier i Stockholm. Medlemmarna i Here 4 U fungerar även som föredömen för andra elever på skolan och föregår med gott exempel, både till vardags och vid diverse shower eller andra tillställningar på skolan. En del av killarna i gruppen har tidigare haft kontakt med myndigheter, som polis och socialtjänst, av olika anledningar. Detta ses inte som ett hinder för att vara med i gruppen, utan som en möjlighet att vända killarnas negativa energi till något mer positivt.

Gruppen samarbetar med skolledningen, IRIS (drogförebyggande grupp inom FritidUngdom), Medlingen (brottsoffer - förövare medling i Växhuset) och ungdomspolisen. Medlemmarna i Here 4 U har genomgått grundutbildning om mobbingens mekanismer, sociala lagar och ledarskap. I anknytning till denna utbildning fastställdes gruppens policy och medlemmarna skrev kontrakt med skolan om vad de tar ansvar för beträffande skolmiljön. Speciella kläder för arbetet med gruppens namn på har införskaffats. Ett rum på skolan har gjorts i ordning av medlemmarna för det framtida arbetet. Ett studiebesök gjordes av gruppens medlemmar på St Görans gymnasium i Stockholm, där Lugna Gatan finns på plats sedan ett antal år tillbaka. Deras arbete på skolan har varit mycket framgångsrikt.

En stor del av hösten ägnades åt att informera lärare, annan personal, skolledning och elever om gruppen och dess funktion/uppgifter. Även allmänheten i Västerås med omnejd har informerats via VLT:s ungsida, där ett stort reportage skrevs om Here 4 U⁹.

2.3.6 Nätverksarbete och konflikthantering

Under hösten påbörjades en lagutbildning i nätverksterapi i Stockholm. Deltar i utbildningen gör Stina, Nicklas, kuratorerna samt en av skolsköterskorna (som ingår i projektgruppen). Målet med utbildningen är att dessa personer själva skall kunna leda nätverksmöten och familjerådslag på skolan. Utbildningen omfattar sammanlagt tolv dagar, och anordnas av Nordiska Nätverksprojekt HB. Utbildningen belyste människan som en del i ett socialt nätverk, och tog upp olika former av nätverksarbete.¹⁰

Under hösten uppstod vid ett tillfälle ett fall av misshandel, då Stina och Nicklas snabbt involverades. En metod för hur man kan hantera liknande situationer håller på att utarbetas i projektet, och prövades vid detta tillfälle. Metoder hämtade från utbildningen i nätverksterapi kommer väl till hands. Tillvägagångssättet bygger på att snabbt ordna ett möte med de inblandade och deras föräldrar. Därefter ordnas ytterligare ett möte med de inblandade och deras vänner, för att undvika att bråket fortsätter vid något senare tillfälle.¹¹

2.3.7 Konsultativt lärarstöd

Har fortsatt på samma vis som tidigare och rört såväl problem med enskilda elever som med grupper av elever.

⁸ Laurin, G. "Vart ska du gå, min lilla flicka", sid. 5

⁹ Se bilaga 4.

¹⁰ Forsberg, G. och Wallmark, J. "Nätverksboken"

¹¹ Se bilaga 5.

2.3.8 Lovaktiviteter

Under höstlovet anordnades biobesök gratis på en av stadens biografen. Intresset för detta var mycket dåligt. Även under höstlovet 2001 var intresset för de aktiviteter som anordnades (fika, sport och filmer som visades i aulan) mycket lågt, varför man efter diskussioner kom fram till att i fortsättningen inte ordna aktiviteter på höstloven.

2.3.9 Gruppklimat / klassarbete

Under hösten var projektarbetarna inne i sju klasser och arbetade med värderingsövningar. Vi följde samma upplägg i samtliga klasser, vilket består av en "uppvärmningsövning" i form av en lek, följt av 'heta stolen' och 'levande fyra hörn'. Värderingsövningarna har tagit upp skilda ämnen som mobbing, droger, demokrati med mera, beroende på vad som efterfrågats av läraren.

Denna typ av arbete är bra på flera sätt. Samtliga klasser som besöktes var ettor, och att komma in i klasser på detta sätt är ett bra sätt för projektarbetarna att lära känna dessa elever lite bättre. Samtidigt ger det klassen en möjlighet att snabbt komma underfund med hur man fungerar i gruppen och eventuella motsättningar man behöver arbeta med kan snabbt komma till lärarnas kännedom. Den enskilda eleven tvingas även att fundera över sina egna åsikter och värderingar, samt formulera dessa.

2.4 Vårterminen 2003

2.4.1 Kamratstödjarna

Gruppens arbete mot mobbing fortsatte på samma sätt som tidigare. Vidareutbildning av medlemmarna skedde två eftermiddagar i februari, bland annat talade man om människors utveckling i samspel med varandra och om Gandhis filosofi för konflikthantering¹². Gruppen åkte även till Stockholm i slutet av april, där man gjorde studiebesök på Fryshuset, och fick veta mer om allt det arbete som görs där.

Kamratstödjarna deltog även i de besök som gjordes på grundskolor (se nedan), då de berättade för blivande Wenströmskaelever om det arbete gruppen gör på skolan. De hjälpte även till vid Utklädnadsshowen i maj, tillsammans med elever från Here 4 U.

2.4.2 Information till grundskoleelever

Antalet intresserade grundskolor var mycket mindre detta år, endast sex grundskolor besöktes. Förutom projektarbetarna deltog elever från olika verksamheter på skolan, kamratstödjarna, Here 4 U och elevorganisationen. Grundskoleeleverna fick information om Wenströmska gymnasiet, vad som förväntas av en gymnasieelev, rykten lyftes fram och diskuterades och de fick information om de olika verksamheter våra elever representerade. Grundskoleeleverna fick även möjlighet att ställa frågor.

2.4.3 Konsultativt lärarstöd

Denna del av arbetet har fortsatt som tidigare, med att projektarbetarna hjälpt lärare och i viss mån övrig personal att lösa situationer med elever eller grupper av elever i klassrum, på biblioteket, i matsalen eller korridorerna. Ibland har projektarbetarna endast fungerat som konsulter och givit tips och råd om hur en situation kan hanteras, i andra fall gått in mer aktivt och hjälpt till med till exempel samtal eller gruppövningar.

2.4.4 Korridorsarbete

Arbetet med eleverna på deras egen arena fortsatte som förut. Här ingår att fika i cafeterian och äta i matsalen tillsammans med eleverna, men även att vistas och finnas tillgängliga i korridorer, bibliotek och uppehållsrum.

2.4.5 Gruppklimat / klassarbete

Endast två klasser besöktes för arbete med gruppklimat denna termin. Samma upplägg användes i båda klasserna, aktiva värderingsövningar med efterföljande diskussioner, samt några olika gruppövningar. Klasserna och deras lärare har varit nöjda med arbetet.

¹² Naess, A, "Ghandi"

2.4.6 Lovaktiviteter

Aktiviteter anordnades på både sport- och påsklovet. På sportlovet anordnades en skidresa till Romme Alpin, ca 50 personer åkte med på resan som var mycket uppskattad av eleverna. De betalade själva 100 kronor, resten sköts till av projektpengarna.

På påsklovet ordnades en resa till Stockholm och Cosmonova, följt av fri tid på stan. Cirka 80 personer följde med på denna resa, som även den var mycket uppskattad. Eleverna betalade 50 kronor för resan inklusive besöket på Cosmonova.

Tidigare år har dessa resor varit gratis, men erfarenheten visade att det var många som föll bort på dagen för resan, en del av de som anmält sig dök helt enkelt inte upp. Därför beslutades att ta ut en liten summa, som eleverna inte fick tillbaka om de inte hade giltiga skäl att inte dyka upp. Detta gjorde att uppslutningen blev mycket bättre. Kostnaderna var samtidigt så låga att de flesta elever inte hade några problem att åka med.

2.4.7 Shower

På skolan anordnades även denna vår diverse olika shower, där Förebyggandeprojektet hjälpte till med ordningen. Helt 4 U-eleverna engagerades som ”vakter” under tillställningarna. Mest arbete lades ned på utklädnadsshowen, Dressed 4 Success, då projektarbetarna även var med i planeringen.

2.4.8 Nätverksarbete

Utbildningen till nätverksledare avslutades i mars, och då hade redan det första nätverksmötet ägt rum. Det gällde en flicka som utsattes för kränkande behandling av andra elever på skolan, men även av dessa elevers kompisar som gick på andra gymnasieskolor. Till mötet kom 16 ungdomar, och utfallet av mötet var gott, eleverna kunde efter en stormig början mötas och komma till en acceptabel slutsats om hur man skulle ha det i fortsättningen. Vid uppföljning några veckor senare var allt lugnt. Detta var det enda regelrätta nätverksmöte som kom att hållas denna termin, men nätverkstänkandet tillämpades ändå i flera olika ärenden då konsultativt lärarstöd efterfrågades.

2.4.9 Here 4 U

Arbetet med gruppen fortsatte, och gruppen växte till cirka 15 medlemmar. En bra blandning bland medlemmarna uppnåddes, med elever från flera olika kulturer och olika program på skolan. Utbildningar hölls, dels en helg, och dels en heldagsutbildning på skolan då Iris, Medlingen och Hälsofrämjande skola medverkade. Kontinuerliga möten med Iris, polis och gymnasierector hölls. Gruppen blev uppmärksam i media, både TV, radio och tidningar¹³. Gruppens vardagliga arbete riktades in mot klotter på skolan. Man fortsatte även att sprida information om gruppen till personal och elever. En studieresa gjordes till Stockholm över en helg, då medlemmarna besökte Fryshuset och Lugna Gatans tunnelbane- och juniorverksamheter. Man utbytte erfarenheter och pratade om möjligheter med arbetet. Medlemmarna kunde under denna termin välja kursen Here 4 U A, 50 poäng, som individuellt val¹⁴.

2.4.10 Tjejgruppen

Arbetet i tjejgruppen fortsatte under vårterminen, med nya teman och aktiviteter. Bland annat pratades det om anorexi, och gruppen fick besök av en ung kvinna som tillfrisknat från sjukdomen. Gruppen åkte även till Västerås Danscenter och fick en lektion i salsa, samt till Ridö, för turridning på islandshästar. Terminen avslutades med gemensam middag.

2.4.11 Klotter

Under vårterminen arbetas det intensivt mot klotter på skolan, då gymnasierector JuneAnn Wincent utropade 2003 till klotterfritt år på skolan innan julavslutningen i december. Projektarbetarna deltog i detta arbete på flera sätt. Bland annat ordnades ett möte där elever som ingår i olika grupper på skolan, Here 4 U, Kamratstödjare, elevorganisation och Skol-IF samt övriga intresserade bjöds in att delta i arbetet mot klotter. Resultatet blev ett anslag utanför matsalen där elevernas olika grupper gått

¹³ Se bilaga 6.

¹⁴ Se bilaga 7.

samman och skrivit hur man vill att det ska fungera på skolan. Flera klottrare blev tagna på bar gärning under våren, och i Here 4 U arbetade man intensivt med frågan.

2.5 Höstterminen 2003

2.5.1 Terminsstart med nya elever

En av projektarbetarna deltog i introduktionen av de nya eleverna på Hotell- och restaurangprogrammet. Det är ett bra sätt att tidigt etablera kontakter med eleverna.

2.5.2 Kamratstödjarna

Nya stödjare togs in i gruppen, men det var svårare att rekrytera än förut, och därför blev det endast fyra nya. Samtidigt slutade flera av de gamla stödjarna eftersom de börjat trean och tyckte att de hade för mycket att göra i skolan. Två av stödjarna gick även över till Here 4 U. Gruppen kom under hösten att bestå av elva elever. Grundutbildningen genomfördes i november och ägde rum på skolan. Kamratstödjarna deltog även i en utbildning om droger som polisen höll för dem och Here 4 U.

2.5.3 Tjejgruppen

Det var tänkt att ännu en tjejgrupp skulle starta under hösten, men på grund av för få anmälda, samt diverse svårigheter att få tider att passa ihop för tjejerna blev det ingen ny grupp. Den gamla gruppen fortsatte dock, eftersom tjejerna ville det. Upplägget var ungefär detsamma som tidigare, men utgick mer från tjejernas egna önskemål om vilka ämnen som skulle tas upp. Gruppen träffades en gång per vecka.

2.5.4 Here 4 U

Gruppen växer till 20 personer. Det vardagliga arbetet i korridorer och klassrum fortsätter. Mer information sänds ut till elever och personal om gruppen och dess arbete för en bättre skolmiljö. Kontakten med polis, Iris och gymnasiektör fortsätter med regelbundna träffar även denna termin. En helgutbildning hålls i september med temat hämnd och våld, då teori och diskussioner blandas. Here 4 U deltog även i tävlingen *European Crime Prevention Awards* där de gick till svensk final, och fick mottaga diplom av justitieminister Thomas Bodström¹⁵. Arbetet koncentreras denna termin på att motarbeta droganvändning bland eleverna, och sker i nära samarbete med polisen. Medlemmarna kan denna termin även välja en utökning av kursen Here 4 U, nämligen Here 4 U B, 50 poäng¹⁶.

2.5.5 Nätverksarbete och konflikthantering

Under hösten kom nätverkstänkandet att bli mer och mer införlivat i projektarbetarnas arbetssätt. I flera fall kom den metod som utarbetats för att hantera konflikter, som grundar sig på nätverksmetoder, att användas. Det gällde både bråk mellan enskilda elever, grupper av elever och mellan elever och personal. Projektarbetarna föreläste även om konflikthantering vid en konferens för all personal på skolan. Föreläsningen blev mycket uppskattad, och det förefaller finnas ett stort behov av metoder kring detta ämne.

2.5.6 Konsultativt lärarstöd

Även här kom mycket av arbetet att röra konflikthantering. Lärarna upptäckte under hösten att man kunde få hjälp även inom detta område, och det visade sig vara mycket efterfrågat (se ovan). Även den typ av konsultativt lärarstöd projektarbetarna arbetat med förut fortsatte, och rörde då såväl enskilda elever som grupper av elever. Även frågor som berör elever med drogproblematik ökade under hösten från lärarkollegiet.

2.5.7 Lovaktiviteter

Inga aktiviteter anordnades under höstlovet detta år, då uppslutningen varit så dålig de två föregående höstloven.

¹⁵ Se bilaga 8.

¹⁶ Se bilaga 9.

2.5.8 Gruppklimat / klassarbete

Denna termin besöktes endast en klass, och arbetet med dem följde samma upplägg som tidigare klasser, med värderingsövningar och samarbetsövningar.

2.5.9 PreCrime

Som ett komplement till de Here 4 U-kurser som nämnts ovan, skräddarsyddes en ny kurs i individuellt val, som riktar sig till alla elever på skolan. Denna kurs arbetades fram av en av Here 4 U's medlemmar, Ömer Altun. Arbetet med kursplanen blev hans projektarbete¹⁷. Till hösten 2004 väljer 16 elever kursen, som tar upp ämnen som kriminologi, socialpsykologi och etik och moral. Syftet med kursen är att göra eleverna bättre rustade att handla på ett konstruktivt sätt när de hamnar i svåra livssituationer. Det handlar om att göra *rätt val*. Ömers arbete med kursen uppmärksammades i media¹⁸.

2.5.10 Spridning av information

För att sprida information om Förebyggandeprojektet trycks en broschyr upp under hösten. Den innehåller en beskrivning av de största områden med vilka de projektanställda arbetar, och skickas till personer inom kommunen, media och olika organisationer.

3.Resultat av utvärdering

För att utvärdera det arbete som beskrivits i föregående kapitel, valde vi att använda oss av enkäter, individuella intervjuer samt gruppintervjuer. Undersökningen fick alltså både en kvantitativ och en kvalitativ del. Enkäter fylldes i av lärarna på Wenströmska gymnasiet, samt av tjejerna i tjejgruppen. Gruppintervjuer genomfördes med vaktmästare, biblioteks-, bespising- och administrationspersonal. Intervjuer genomfördes individuellt med skolläda, lärare med vilka vi haft upprepade kontakter samt elevhälsans personal och de elever som varit med med minst ett år i kamratstöderna eller Here 4 U. Individuella intervjuer gjordes även med externa samarbetspartners, det vill säga polis, Iris samt chefen för FritidUngdom.

Nedan kommer resultaten av utvärderingen att redovisas. Resultaten är indelade i respondentgrupper, det vill säga eleverna delas in efter verksamhet, och personalen i arbetsgrupper. Externa samarbetspartners redovisas tillsammans. Vi har valt att redovisa gruppvis, för att säkerställa respondenternas anonymitet. Vi redovisar inte heller enskilda frågor och svar, utan har istället försökt utläsa tendenser i det material vi fått in. Vill läsaren ta del av de enskilda frågorna finns de som bilaga¹⁹. Enskilda svar finns att tillgå vid förfrågan.

3.1 Kamratstödjarna

Tio elever har intervjuats. Merparten av dessa tycker att de genom att vara med i gruppen fått upp ögonen för mobbing, samt att de genom gruppen fått fler kompisar. Några nämner även att de genom sin medverkan i gruppen blivit bemötta med mer respekt än innan. De har även lärt sig mycket socialpsykologi samt om mobbing och dess mekanismer.

De flesta av de intervjuade anser att gruppen gjort nytta både för dem själva och för andra elever på skolan. De tycker till exempel att de vågar säga ifrån när någon börjar tracka någon annan i den egna klassen. De tror även att bara vetskapen om att det finns en grupp man kan vända sig till hjälper utsatta elever.

Det bästa med gruppen är den gemenskap man upplevt med de nya kompisar man lärt känna, och möjligheten att kunna hjälpa andra. Det man upplevt som mindre bra är vissa kamratstödjares passivitet och svårigheter att få uppdrag från lärare som upptäcker mobbing.

¹⁷ Se bilaga 10.

¹⁸ Se bilaga 11.

¹⁹ Se bilaga 12.

För att förbättra verksamheten tycker man att man behöver fler träffar, och att andra informeras bättre om gruppen och dess arbete. Man vill även att passiva kamratstödjare blir mer aktiva.

3.2 Here 4 U

18 elever har intervjuats. Alla tillfrågade tycker att gruppen varit till nytta för dem. De tycker att deras medverkan i gruppen påverkat dem på framförallt tre olika sätt: de ser skolan på ett annorlunda sätt, de tycker att de förändrats och blivit bättre som människor, samt de som tidigare varit kriminella säger att de nu är mindre kriminella. En del tycker även att de fått fler kompisar, lärt sig mer om samhället och dess funktioner, att lösa problem och konflikter på ett konstruktivt sätt och att de nu bemöts mer positivt av personal på skolan. De har även lärt sig om droger, socialpsykologi, klotterproblematik, mobbing och medling. De tycker även att de lärt sig att ta ansvar, och bete sig på ett korrekt sätt.

Alla tillfrågade tycker även att gruppen varit till nytta för andra på skolan. Exempel på det kan vara att det nu är mer lugnt och trivsamt i aulan vid aktiviteter, att man hindrat bråk, rätt ut bråk som redan varit, hjälpt elever som varit utsatta för mobbing samt tipsat polisen om elever som missbrukar narkotika.

Framförallt har man uppskattat kamratskapet i gruppen, samarbetet med polisen, Iris, medlingen och gymnasirektorn. Dessutom uppskattar man att man genom arbetet i gruppen kan bidra till och arbeta för en bättre skola. Man har däremot inte tyckt att alla gruppmedlemmar tagit arbetet på fullt allvar.

För att utveckla gruppen tycker medlemmarna att man i framtiden måste ta in rätt personer, det vill säga, personer från olika program, med rätt bakgrund och av olika kön. Framför allt tycker man att det är viktigt att sprida information om gruppen och att den växer.

3.3 Tjejgruppen

Fyra av fem deltagare har svarat på frågorna. Några av dem tyckte att man träffades för få gånger, och de flesta var nöjda eller mycket nöjda med de samtalsämnen som togs upp. De tyckte även att det var roligt att få prova olika aktiviteter, ridning uppskattades mest. De tycker att gruppen påverkat dem på så sätt att de fått nya vänner och att det varit skönt att få komma någonstans där man kan vara sig själv.

3.4 Skolledning och utbildningsledare

I denna grupp ingår rektorer och utbildningsledare, nio personer allt som allt. En person har inte besvarat frågorna. Respondenterna har framförallt haft kontakt med Förebyggandeprojektet via sina program i situationer med konflikter och övergripande förebyggande frågor. Några har även nämnt kontakt i samband med gruppen Here 4 U.

Innan projektet började hade man förväntningar om att arbetet skulle inriktas på konkret elevarbete, att finnas bland eleverna i korridorerna. En annan förväntning var att projektet skulle vara ett komplement till kuratorerna på skola. Nästan hälften av respondenterna hade inga konkreta förväntningar, i en del fall beroende på att de inte fanns på skolan vid projektets start. Nästan alla tycker att deras förväntningar har uppfyllts, till exempel upplever man att man har någon att vända sig till när det gäller konflikter bland elever i allmänna utrymmen. De flesta av dem upplever även att Förebyggandeprojektet varit till hjälp i deras arbete, framförallt genom avlastning och stöd i sociala frågor.

Effekter man sett av projektets arbete är smidiga lösningar av konflikter, minskat klotter, mindre ”stök” och ökad trygghet i korridorerna, bättre arbete kring drogfrågor, bättre ordning vid tillställningar i aulan. Man uppmärksammar även det arbete som gjorts med gruppverksamheter och klasser. Övervägande delen av de tillfrågade tycker att projektet arbetat med rätt saker. Alla tillfrågade vill ha ett fortsatt samarbete med Förebyggandeprojektet och samtliga motiverar detta med att de ser positiva effekter av arbetet.

I framtiden vill respondenterna att projektet blir en permanent verksamhet, och att man fortsätter att utveckla de verksamheter projektet har redan idag. Man tycker att projektet behöver bli bättre på att sprida information om sitt arbete, samt att samarbeta bättre med andra personalgrupper, till exempel lärare och kuratorer.

Sex av respondenterna besvarade även frågor om ekonomiska och psykosociala vinster med projektet. Av dessa uppfattade de flesta att det finns ekonomiska vinster med projektet i form av minskade kostnader för sanering av klotter och reparationer vid skadegörelse. De flesta såg även psykosociala vinster för personalen i form av avlastning och stöd vid konflikter. Två av de tillfrågade nämnde även psykosociala vinster för eleverna, till exempel genom ökad trygghet.

Övriga kommentarer om projektet var att det inte får avbrytas, att man har ett bra samarbete i projektet och att man önskar mer arbete kring den samlingsplats i skolan som kallas ”Torget”.

3.5 Lärare – enkät

89 lärare har besvarat enkäten, av cirka 220. Det är en låg svarsfrekvens, men vi väljer att ta med resultatet ändå.

Två tredjedelar av de som besvarat enkäten känner till Förebyggandeprojektet. Majoriteten av dessa har haft en direkt kontakt med projektet. I de flesta fall har denna kontakt bestått av information om projektet, rådgivning i elevärenden samt hjälp att lösa svåra klassrumssituationer. De flesta har varit mycket eller ganska nöjda med den hjälp de har fått.

Majoriteten av de som känner till projektet säger sig kunna se bestående effekter av arbetet. Exempel på sådana effekter är gruppverksamheterna, anti-drogarbetet, att det blivit lugnare i skolan och att klottret minskat.

Innan projektet startade hade lärarna antingen ganska stora förväntningar, eller ganska små. De förväntningar som fanns bestod i att det skulle bli lugnare på skolan, att elever med problem snabbt skulle kunna få hjälp och att projektarbetarna skulle finnas ute bland eleverna. Majoriteten uppfattar att förväntningarna delvis har infriats.

Det man önskar av projektet i framtiden är att projektarbetarna ska finnas med vid vanliga lektioner, även om det inte finns några problem i klassen. Att projektarbetarna ska berätta med om konfliktlösning, arbeta med ordningen på ”Torget”, arbeta med språkbruk, rökning och elevernas närvaro och motivation. Några tycker även att projektet behöver synas mer på Mediaprogrammet på Vallby.

Bland övriga kommentarer märks att man vill se en fortsättning av projektet.

3.6 Lärare – intervjuer

Sex stycken lärare har intervjuats. De har valts ut mot bakgrund av upprepade, långvariga kontakter med fortlöpande samarbete i flera olika frågor. Kontakter har funnits kring enskilda elever, klasser, aula och gruppverksamheter. I kontakten förväntade sig lärarna att få avlastning, tips och råd. Dessa förväntningar har för de flesta delvis infriats. Alla de intervjuade anser att projektet varit till hjälp för dem i deras arbete. Exempel på hjälp man fått är vid samlingarna i aulan, via Here 4 U's arbete på skolan, samt att projektet fungerat som bollplank i sociala frågor.

Bestående effekter av projektets arbete respondenterna tycker sig se är framför allt en lugnare miljö, men även minskat klotter och gruppen Here 4 U. Majoriteten tycker att projektet helt eller delvis har arbetat med rätt saker, det man dock önskar se mer av är information till personalen om vad projektet kan hjälpa till med.

Alla tillfrågade kan tänka sig ett fortsatt samarbete med projektet och man motiverar detta med att projektet är ett stöd i arbetet. Framåt vill man att projektet utvecklar Here 4 U, och mottagandet av nya

elever vid terminsstart. Man vill även att projektet ska synliggöra sitt arbete mer och vara mer på mediaprogrammet. Man önskar även att projektet arbetar med att skapa en bättre ”vi-känsla” på skolan.

3.7 Elevhälsans personal

Nio personer räknas till den här gruppen, kuratorer, skolsköterskor, studie- och yrkesvägledare samt fritidsledare. Alla har intervjuats. De har haft kontakt med Förebyggandeprojektet i följande sammanhang: enskilda elevärenden, nätverksarbete / konfliktlösning, Here 4 U och tjejgruppen, droger, samt i frågor rörande kurser i individuellt val.

De förväntningar denna grupp hade på projektet innan starten var att det skulle bli en resurs ute bland eleverna, att projektet skulle starta gruppverksamheter och att teamet skulle fungera som socialsekreterare på skolan. Dessa förväntningar har helt eller delvis uppfyllts, förutom vad gäller att projektet skulle fungera som socialsekreterare på skolan, det har inte uppfyllts.

Samtliga respondenter säger att projektet varit till hjälp i deras arbete, framförallt som bollplank, och via de gruppverksamheter som startats. Man tycker sig kunna se en del effekter av arbetet, framförallt vad gäller konfliktlösning och nätverksarbete, att klimatet i skolan blivit lugnare, både i korridorerna och vid tillställningar i aulan. Man märker även av minskat klotter, och man lägger märke till de effekter gruppverksamheterna haft för de elever som deltar där.

Ungefär hälften av respondenterna tycker att projektet arbetat med rätt saker, resten vet inte, men de har inte heller några kommentarer om vad som skulle ha gjorts mer eller mindre. Alla kan tänka sig ett fortsatt samarbete med projektet och det motiveras av hälften av respondenterna med att projektet är en avlastning i arbetet. Man önskar i framtiden att projektet permanentas, man vill ha mer samarbete, och några respondenter önskar att projektet startar fler kurser för elever. Respondenterna vill se förbättringar vad gäller samarbetet mellan projektet och resten av elevhälsan, och att projektet blir bättre på att sprida information. Man vill att information ges fortlöpande, eftersom både elever och personal byts ut.

Övriga kommentarer var bland annat att det är bra för eleverna att ha en kontakt som inte är bunden till deras program, att lovaktiviteterna är bra. Någon undrar även varför det inte blivit något vidare samarbete med styrgruppen och med FritidUngdom.

3.8 Övrig personal

I denna kategori ingår administrativ personal, vaktmästare, biblioteks- och bispisningspersonal. De har framför allt haft kontakt med Förebyggandeprojektet vid konfliktsituationer, via Here 4 U samt i frågor rörande droger.

Deras förväntningar på projektet vid starten var att det skulle bli lugnare i korridorerna, men många visste heller inte så mycket om vad projektet skulle göra, och hade därför inga förväntningar. Av de som hade förväntningar tycker alla att dessa helt eller delvis har uppfyllts. Till exempel tycker de att det blivit lugnare i skolan.

De flesta tycker att projektet varit till hjälp i deras arbete. Man säger att det blivit lugnare på skolan, och att man har någon att bolla svåra frågor med, vilket ger avlastning. Bestående effekter av projektets arbete man kan se är mindre klotter och skadegörelse, Here 4 U's närvaro i korridorerna och en allmän känsla av att det är lugnare i skolan.

När det gäller frågan om projektet arbetat med rätt saker tycker övervägande delen att så är fallet, men några har svårt att ta ställning till det. Alla kan tänka sig ett fortsatt samarbete med hänvisning till att arbetet går att utveckla. Exempel på det kan vara en fortsättning på fungerande verksamheter, och att projektet arbetar med att engagera lärarna mer för att arbeta med den allmänna ordningen på skolan. Projektet behöver även bli bättre på att sprida information. Man tycker att det är viktigt att

Förebyggandeprojektet finns kvar, efter en tveksam början tycker man nu att projektet fungerar mycket bra.

3.9 Externa samarbetspartners

Externa samarbetspartners är Iris (socialtjänstens drogförebyggande grupp), ungdomspolisen samt FritidUngdom. Tre personer har intervjuats. De har framförallt haft kontakt med projektet via Here 4 U, men även i drogfrågor.

När projektet startade hade de förväntningar i form av att det skulle bidra till bättre kontakter med Wenströmska gymnasiet. Några förväntade sig även att anmälningarna till socialtjänsten skulle minska i antal. Dessa förväntningar har uppfyllts vad gäller kontakten, men vad gäller anmälningarna vet man ej. Samtliga svarar att projektet varit till hjälp i deras arbete och detta motiveras med att det idag är lättare att komma i kontakt med de ungdomar man söker på Wenströmska.

Samtliga tycker att projektet inriktat sig på rätt uppgifter och vill ha ett fortsatt samarbete. Det samarbetet skulle enligt respondenterna kunna bestå i samarbete med Here 4 U-gruppen och att man bollar sociala frågor med Förebyggandeprojektet för att nå bra lösningar. I framtiden vill man ha ett utökat samarbete, och man ser främst projektet som en resurs för skolpersonalen kring drogfrågor.

Några av de intervjuade säger även att Wenströmska är den enda gymnasieskolan man har bra samarbete med, och att detta kommit till genom Förebyggandeprojektet.

4. Ekonomisk redovisning

År 2001

Intäkter	530 000 kr
Kostnader	177 221 kr
Resultat	+352 779 kr

År 2002

Intäkter	829 580 kr
Kostnader	830 887 kr
Resultat	- 1 307 kr

År 2003

Intäkter	1 042 124 kr
Kostnader	823 022 kr
Resultat	+ 219 102 kr

4.1 Korta kommentarer

De största kostnadsposterna i ekonomin är personalkostnader. Övriga utgiftsposter är Here 4 U, kamratstödjarna, tjejgrupper, kompetensutveckling, nätverksmöten och övrigt. Tillsammans uppgår kostnaderna för dessa verksamheter till ca 115 000 kr / läsår.

5. Diskussion

I detta kapitel kommer vi att först diskutera det resultat vi fått fram genom utvärderingen. Vi kommer sedan att gå igenom resultatet i förhållande till de mål som finns för projektet, samt avsluta kapitlet med en mer allmän diskussion om våra erfarenheter av att arbeta i projekt.

5.1 Om resultatet

Projektet har varit framgångsrikt. Den övervägande delen av de som tillfrågats vid utvärderingen är nöjda med projektets arbete, och vill se ett fortsatt samarbete. Projektet har varit till hjälp och avlastat olika personalkategorier. Även eleverna uppskattar de verksamheter de deltagit i. Vad som framförallt

framhålls som exempel på effekter av projektets arbete är en allmänt lugnare skolmiljö, minskad skadegörelse och klotter, ett effektivt arbete mot droger, samt närvaron av engagerade i elever med uppgift att skapa en bättre skola, framförallt Here 4 U. De flesta kategorier i utvärderingen önskar mer spridning av information om projektets arbete, vad man kan få hjälp med och vad som finns i projektets regi.

De elever som deltagit i projektets olika gruppverksamheter har framför allt uppskattat gemenskapen i de grupper de deltagit i, och det faktum att man träffat nya vänner. Att skapa nya gemenskaper har varit ett av de mål vi som projektarbetare satt upp, olika mycket i olika grupper. I tjejgruppen är det ett av de främsta målen, gruppen riktar in sig på att fungera som självhjälpsgrupp, och för att få det att fungera behövs naturligtvis gemenskap. Here 4 U bygger mer på utåtriktning och att gruppmedlemmarna fungerar som förebilder för andra, men för att lyckas med det behövs naturligtvis även gemenskap i gruppen. Here 4 U har en stark grupp känsla, men lyckas ändå rikta sina insatser utåt. I kamratstödarna har man också en stark grupp känsla, men har inte lyckats vända sina insatser utåt på samma sätt, vilket verkar tolkas av gruppmedlemmarna som passivitet. Våra slutsatser vad gäller detta är att valet av elever till olika grupper är avgörande, och måste grunda sig på gruppens uppgifter. I en självhjälpsgrupp som tjejgruppen behövs ingen utåtriktning, vilket behövs i grupper som har som mål att hjälpa andra elever, som kamratstödarna och Here 4 U. Där behöver eleverna ha en stor social kompetens och även mod att våga stå upp för gruppens åsikter, och gå in i situationer där andra elever bryter mot skolans regler. Utan de egenskaperna blir gruppen lätt passiv.

Lämpligt antal personer att ha med i en gruppverksamhet beror även det på gruppens uppgifter. För en kamratstödjar- eller Here 4 U-grupp verkar lämpligt antal vara 15 – 20 personer. På det viset kan handledaren ha god kontakt med alla medlemmar och peppa, coacha dem på ett bra sätt. Det är även viktigt att denna typ av grupp får växa långsamt, för att i tid kunna rätta till barnsjukdomar. Kring kamratstödjargruppen och tjejgruppen fanns inte så mycket motstånd bland elever eller personal, men det har också varit svårt att rekrytera tillräckligt många elever. Detta kan bero på flera olika saker, till exempel dålig information, dålig draghjälp från annan personal eller helt enkelt bristande intresse, eller okunskap bland behövande elever om att det skulle kunna vara något för dem.

Here 4 U stötte på betydligt mer motstånd än de andra grupperna, framför allt under det första året. Det har varit en ovan tanke att låta elever som tidigare varit kriminella, eller ställt till bekymmer i skolan, få byta roll och börja fungera som föredömen och ordningsvakter i skolan. Gruppen bemöttes med skepticism från både personal och elever. Efter cirka ett år ändrades inställningen från omgivningen, man började se gruppens framgång och resultat. Detta kan avläsas i de svar personal gett om bestående effekter av projektets arbete, där många tar upp Here 4 U som ett gott exempel man gärna vill se en vidare utveckling av.

Vad gäller det gruppmedlemmarna i kamratstödarna och Here 4 U har lärt sig vid utbildningarna som hållits är det till stor del faktakunskaper. Skillnaden mellan grupperna är att kamratstödarna inte i lika stor utsträckning omvandlat dessa faktakunskaper till praktik.

Kanske kan skillnaderna i aktivitet mellan Here 4 U och kamratstödarna till viss del förklaras med att vi som ledare inte lagt ned riktigt lika mycket tid på kamratstödarna. Denna grupp fungerade till en början bättre och var mer självgående, medlemmarna krävde inte lika mycket uppmärksamhet. Utbildningarna för de båda grupperna har följt samma upplägg, och i mycket även haft samma innehåll. Efter tid har vi även försökt anpassa terminsupplägget för kamratstödarna för att mer likna det som funnits för Here 4 U, med fler träffar och mer aktiviteter, men intresset har då inte varit lika stort från deltagarna. En grupp behöver uppmärksammas och servas med aktiviteter, få hjälp med informations spridning, hjälp till kontakter med externa samarbetspartners och den behöver utvecklas med kursplaner för att bli stabil och ha en bra verksamhet som allmänheten känner till, så som skett med Here 4 U-kurserna. Kanske har Here 4 U fått mer av den varan från ledarna, och en del av kamratstödarnas upplevda passivitet skulle i så fall gå att finna där.

Rektorer och utbildningsledare är odelat positiva till Förebyggandeprojektets arbete. Man tar upp att man som skolledare fått råd och stöd i sociala frågor, och även sett mer praktiska effekter som minskat

klotter och ökad trygghet i korridorerna. Man vill med dessa erfarenheter som grund se en permanent fortsättning på projektet.

Att arbetet har haft effekter i skolan kan vi också se, till exempel minskat klotter, lugnare stämning och färre skåpsinbrott. Vi tror att detta är en effekt av att vi inom projektet har arbetat systematiskt med att involvera elever i arbetet för en bättre skolmiljö. Detta gäller inte endast elever från tidigare nämnda grupper, utan även från elevorganisationen, Skol-IF och övriga intresserade. Visst arbete har prioriterats vid vissa tidpunkter, till exempel ägnades mycket av vår tid åt klotterfrågor VT 2003, medan stor del av arbetet lades ned på insatser mot droger hösten samma år. Vid detta arbete tas även externa samarbetspartners in, till exempel från Iris, FritidUngdom, Medlingen med flera. Att ta in kompetens utifrån ligger även i linje med tanken om nätverk, och projektets uppgift att knyta kontakter mellan skolan och övriga organisationer. Den ökade trygghet skolledningen talar om som allmän i skolan, är inte en fråga vi arbetat med specifikt. Vi tror snarare det är en effekt av alla enskilda insatser, konfliktlösning, gruppverksamheter och aktivt arbete mot droger och klotter.

Skolledningen tillfrågades även om ekonomiska vinster med projektet. Att se sådana vinster av socialt arbete kan vara svårt. Det kan vara mycket svårt att bedöma hur mycket pengar som sparas på till exempel minskat klotter, eller hur mycket man via projektet sparar in på varje elev som istället för att begå brott ägnar sig åt till exempel Here 4 U. De respondenter som ändå tillfrågades om detta säger ändå att man kan se ekonomiska vinster, och hänvisar till minskade kostnader för sanering och reparationer. Alltså tycker man sig, trots ovan beskrivna svårigheter, kunna se sådana resultat. Ett exempel på de psykosociala vinster skolledningen kan se av projektets arbete är den ökade trygghet man uppfattar att eleverna fått. Denna ökade trygghet tror vi kan bidra till att vissa elever känner sig mer motiverade att vara i skolan, det är en bra miljö där man kan ägna sig åt sina studier utan att behöva vara orolig. Ju större motivation eleverna känner för att vara i skolan, desto större är chanserna att de fullföljer skolgången. Att eleverna stannar i skolan skulle även kunna leda till ekonomiska vinster för både skolan och samhället, i både ett kort och ett långt perspektiv.

Ett annat av projektets syften var att fungera som konsultativt stöd åt lärarna på skolan. Även detta tycker skolledningen sig kunna se. Psykosociala vinster för personalen på skolan är framförallt olika former av avlastning och stöd vid konflikter. Genom att lärare kan få detta stöd i sociala frågor kan de mer koncentrera sig på det pedagogiska arbetet i klassrummet. Då de slipper ta hand om sociala problem de inte anser sig ha kompetens för kan man undvika obehag och olustkänslor. Till exempel nytexaminerade lärare har kunnat få extra stöd i sociala frågor, som annars skulle ha tyngt dem, och i vissa fall även avskräckt dem från en fortsatt karriär inom läraryrket.

Vad gäller lärarnas svar på den enkät som lämnades ut måste vi börja med att diskutera den låga svarsfrekvensen. Endast 89 lärare av cirka 220 lämnade in enkäten ifylld. Vi tror att detta grundar sig i svårigheten att nå ut med information till alla lärare som arbetar på skolan. Enkäten lämnades ut vid en konferens, och fanns även att tillgå vid personalens postfack, det fanns alltså möjlighet för alla att fylla i den. Dock bör även nämnas att det av de 220 lärarna är cirka 40 som arbetar på gymnasiesärskolan, varför de inte skulle fylla i enkäten, eftersom projektet inte riktat sig till dem och deras elever. Vår uppfattning är att det är svårt att få tag på de lärare man behöver komma i kontakt med, och det är svårt att nå ut med information om varför det är viktigt att delta i en sådan här utvärdering.

Av de som ändå besvarat enkäten har två tredjedelar kännedom om projektet. Det är alltså en tredjedel av lärarna som överhuvudtaget inte känner till Förebyggandeprojektet. Vi ser det som lite underligt att man inte alls känner till projektet, men även detta kan ses som ett bevis för hur svårt det är att nå ut med information. Kanske kan det vara så att man som lärare får så stora mängder information att man blir tvungen att sälla, varför vissa delar går förlorade? Kanske kan det även vara så att en del lärare inte är intresserade av eller vill arbeta med sociala frågor och elevhälsovård.

De lärare som känner till projektet har till största delen fått information, rådgivning och hjälp i klassrumssituationer. Med detta är de flesta nöjda. De flesta säger även att de förväntningar man hade på projektet från början till viss del infriats. Det kan vara så att de lärare som är nöjda med den hjälp

de fått också hade förväntningar som stämde överens med projektets arbete. De förväntningar som inte infriats kanske faller utanför de ramar som satts upp för projektet, exempel på det kan vara att många lärare önskat att vi ska fungera som vakter i uppehållsutrymmen på skolan, vilket vi inte gjort. En annan orsak att man endast delvis tycker att förväntningarna infriats kan vara att vi inte lyft allt ansvar för elever med problem från lärarna, utan i stället försökt fungera på ett konsultativt sätt, genom att ge råd och stöd. På det viset blir problemet delvis kvar hos läraren, vilket man kanske inte alltid önskar.

Lärarna uppfattar att det finns ett bra anti-drogarbete genom projektet, att det finns bra grupper att tillgå och att skolmiljön blivit lugnare och att klottret minskat. Detta skulle kunna ge effekter i form av att lärare tycker det är roligare att arbeta, i en miljö man kan vara stolt över. Känslan av vetskapen att det finns någonstans att vända sig vid till exempel konflikter ökar denna trygghet, även för lärarna.

Bland det som lärarna önskar av projektet i framtiden finns flera saker vi redan arbetar med, ordningen på "Torget", elevernas språkbruk, motivation och närvaro. Detta arbete kommer fortsätta. De önskar sig även spridning av konfliktlösningsmetoder, vilket också kommer ske, och till viss del redan har påbörjats. Däremot har vi svårt att tillgodose önskemålen om att arbeta mot rökning, och medialärarnas önskemål om att vi är mer hos dem på Vallbyinstitutet. Det arbete vi utför bygger mycket på personliga relationer och dagliga kontakter med elever och personal, och när vi inte träffas varje dag är det svårt att bygga upp de kontakterna. Då skolan är så stor och elever och personal så många måste vi lägga mer tid på "stora skolan" eftersom det helt enkelt är så mycket mindre elever och personal på Media. Vi skulle se stora vinster med att mediaprogrammet hade sina lokaler på "stora skolan", då skulle vi ha större möjligheter att samarbeta och skapa kontakter.

Vad gäller rökning är det tyvärr en prioriteringsfråga. Vi anser att så länge vi har ärenden rörande narkotika, kriminalitet och konflikter kan rökningen inte prioriteras. Däremot önskar även vi att denna fråga lyfts upp och arbetas med. Rökning är ett stort problem.

Vi valde att förutom enkäterna som delades ut intervjuade sex stycken lärare med vilka vi haft djupare kontakter. Tanken var att utvärdera deras erfarenheter av projektet; om man faktiskt använt sig av projektet kontinuerligt, har det då haft någon betydelse, har man fått den hjälp man efterfrågat? De förväntningar dessa lärare hade var framför allt att få avlastning, tips och råd, och dessa förväntningar har delvis infriats. Samtliga sex intervjuade anser att projektet varit till hjälp i deras arbete. De intervjuade lärarna uppfattar samma bestående effekter som både skolledning och övriga lärare.

Vi tror att lärarna genom den långvariga kontakten har mer välgrundade förväntningar på projektet och oss som arbetar med det. Man vet vad man kan efterfråga, och på ett ungefär vad resultatet av dessa förfrågningar kommer att bli. Att man vänder sig till oss vid upprepade tillfällen bör betyda att man är nöjd med samarbetet, vilket även understryks av att man vill se ett fortsatt samarbete. Man vill även att kollegor i större utsträckning ska använda sig av projektet. För att det ska kunna ske anser man att det behövs mer och bättre information till lärarlagen. Vi har tidigare nämnt problematiken med att sprida information på skolan, och det verkar mest vara personliga besök från vår sida som resulterar i samarbete. Skriftlig information som sprids via till exempel postfacken, verkar försvinna utan att lämna spår.

Beträffande arbetet framåt önskar de lärare vi intervjuat att projektet arbetar med att utveckla gruppen Here 4 U och mottagandet av nya elever vid terminsstart. Det verkar som att man ser att gruppen Here 4 U har potential att växa och bli till en än bättre verksamhet. När det gäller mottagandet av nya elever har det arbetet redan börjat i och med terminsstart hösten 2003. Detta arbete togs emot väl och fick bra utfall. Det kommer att fortsätta och utvecklas. Önskemålet om att vi ska arbeta med att skapa en bättre "vi-känsla" består av flera olika delar, och projektets arbete ingår i detta. Men vi anser att även ute på programmen, i skolledning och lärarkår måste dessa frågor lyftas och bearbetas. Målet är att Wenströmska blir en skola elever söker sig till, just för att miljön är trevlig och utvecklande, och stämningen och aktiviteterna utanför undervisningen bra. Projektet bidrar till detta genom gruppverksamheter, konfliktlösning och arbete med den fysiska miljön, till exempel arbete mot klottet.

Elevhälsans personal hade flera olika förväntningar på Förebyggandeprojektet när det startade, bland annat att det skulle vara en resurs ute bland eleverna, och att gruppverksamheter skulle starta. Dessa förväntningar har uppfyllts. Det fanns dock någon som förväntade sig att vi i projektet skulle fungera som socialsekreterare utlokaliserade till skolan, vilket inte uppfyllts. Denna förväntning kan komma sig av att man i början av planeringen för ett projekt på Wenströmska tänkte i dessa banor, men denna planering gjordes sedan om till den som står att läsa i projektbeskrivningen. Förväntningarna verkar dock ha levt kvar, även en av våra externa samarbetspartners hade denna förväntning, se vidare nedan.

Samtliga kollegor inom elevhälsan säger att projektet varit till hjälp i deras arbete, detta främst som bollplank och via de gruppverksamheter som startats. Kuratorerna har inte i sitt arbete haft möjlighet eller utrymme att arbeta med grupper, och där har projektet utfört uppgifter som inte annars skulle genomförts. Man tycker att gruppverksamheterna haft goda effekter, både för skolan och de enskilda elever som deltagit. Däremot anger endast hälften av elevhälsans personal att de upplever avlastning i sitt arbete. Detta kan bero på flera olika saker, till exempel kan det vara så att de uppgifter projektet tagit över genast ersätts med andra, mer individfokuserade.

Elevhälsan ser även effekter av projektets arbete med nätverksarbete och konfliktlösningar. Konfliktlösningsmetoden bygger på nätverksmetodik, och införandet av nätverksarbete var en av projektets uppgifter. Förutom Here 4 U är nätverksarbete det arbete som vi i projektet lagt ned mest tid på, därför är det glädjande att även andra ser effekter av det arbetet. Det kan utvecklas, något vi skriver mer om i nästa kapitel.

Elevhälsans personal vill i framtiden se ett bättre och mer effektivt samarbete mellan projektet och dem själva. Att samarbetet inte varit tillfredsställande håller vi också med om. Till detta finns flera orsaker. Det första vi tänker på är att det kan vara svårt när nya arbetskategorier kommer in i en arbetsgrupp, vilka ska deras arbetsuppgifter vara, hur ser ansvarsfördelningen ut och hur ska samarbete gå till? Vid projektets start var de här frågorna oklara även för oss, och vi tycker inte att vi fick så mycket hjälp från den dåvarande ledningen med att definiera detta. Arbetsuppgifterna har utformats efter hand, och det har bidragit till viss förvirring beträffande till exempel ansvar, och det har försvårat samarbetet. I början hade vi även träffar i en projektgrupp, där kuratorer, rektor, skolsköterskor och vi i projektet ingick. Dessa träffar upphörde efter några månader, eftersom arbetet i projektet ännu inte riktigt kommit igång och behovet därmed inte fanns. Mötena i projektgruppen reducerades till ren information. Dessutom bytte skolan gymnasierector i detta skede, och projektet hade olika chefer. När arbetet klarnat och en ny gymnasierector kommit på plats hade gruppen glömts bort.

Övrig personal på skolan som tillfrågats om Förebyggandeprojektet är vaktmästare, bespisningspersonal, administrativ personal samt bibliotekspersonal. Projektet har kommit i kontakt med dessa personalkategorier framför allt rörande konflikter, Here 4 U och i frågor rörande droger. Kontakterna har skett i väldigt olika utsträckning, till exempel mer med bibliotekspersonalen än den administrativa personalen.

Att kontakten handlat mest om konflikter och droger beror förmodligen på att dessa personalkategorier, framför allt vaktmästare, bespisningspersonal och bibliotekspersonal, finns i de utrymmen där eleverna vistas när de inte är på lektion. De upptäcker elever som röker inne, är påverkade av narkotika och är högljudda i bibliotek och uppehållsytor. Vi anser det viktigt att involvera denna typ av personal i arbetet för en bättre skola. De utgör en stor resurs som man kan vinna mycket på att mobilisera och samarbeta med. Aktuell forskning om skolmiljö pekar på vikten av att involvera till exempel vaktmästare i arbetet för en tryggare skola²⁰. De flesta av dem verkar även vara nöjda med projektets arbete, vilket vi ser som ett bevis på att samarbetet varit gott, och att de gärna deltar i arbetet för en bättre skolmiljö.

Vi tror att det för framför allt vaktmästarna har känts som att projektet fungerat som ett bollplank, några som delat vissa delar av deras arbete, och de tycker även själva att så varit fallet. Projektet har till exempel kunnat fungera som en länk mellan vaktmästare och polis vid skadegörelse och klotter.

²⁰ Brottsförebyggande rådet och skolverket "Brottsförebyggande arbete i skolan", sid. 60

Vaktmästarna har varit till stor nytta för oss i projektet när det gäller att få rapporter om klotter, inbrott i skåp och så vidare, saker som hamnar på vårt bord ibland. Då skolan är så stor skulle det kunna ta lång tid innan informationen når oss, men så har inte varit fallet. Vi har även funnit att vaktmästare, bespisnings- och bibliotekspersonal ofta har information om enskilda elever som lärarna inte har. Genom att lägga samman olika bitar av information runt en elev kan vi lättare arbeta på rätt sätt redan från början.

Dessa kategorier av personal vistas alltså mycket ute i allmänna utrymmen, och de önskar att även lärare var mer engagerade i arbetet med den allmänna ordningen, och vill att projektet ska arbeta mer med detta engagemang i framtiden. Det finns enligt vår åsikt redan idag lärare som är mycket involverade i denna fråga, men även stora skillnader lärare emellan vad gäller önskan om att delta i sådant arbete. Vi anser att den allmänna ordningen på skolan är en fråga där både elever och personal ur alla kategorier måste arbeta tillsammans för att nå goda resultat. Detta beskrivs utförligt i läroplanen för gymnasiet (Lpf-94), och tas även upp som en punkt i ”Handlingsplan för arbetsmiljöarbetet på Wenströmska gymnasiet 2003 – 2004”.

De av projektets externa samarbetspartners som intervjuats inför utvärderingen kommer från Iris, ungdomspolis och FritidUngdom. Det man som utomstående samarbetspartner hoppats på inför projektets start var att få en ny, lättillgänglig länk till skolan. Det tycker man sig ha fått. En annan förväntning var att antalet anmälningar från skolan till socialtjänsten skulle minska. Om det blivit så vet vi inte, men snarare kan vi tänka oss tvärtom. Ett mer intensivt arbete med elever som inte mår bra, borde i ett kortare perspektiv ge fler anmälningar. Vi kan i så fall inte se det som ett dåligt resultat, ju fler ungdomar som upptäcks till exempel missbruka narkotika, desto fler får hjälp.

Våra externa samarbetspartners tycker att de haft nytta av projektet i sitt arbete. Vi tycker i vår tur att vi haft stort utbyte av samarbetet med ovan nämnda. Det är viktigt att det finns fungerande nätverk mellan socialtjänst, skola och polis, och vi tycker att det gör det idag. Nämnas kan samarbetet kring Here 4 U, där de samarbetspartners som nämns ovan alla deltar i utvecklingen av gruppens arbete. Samtliga av dessa externa samarbetspartners vill se att samarbetet fortsätter och utvecklas. Vi kan tänka oss att samarbetet utvecklas och utvidgas, till exempel till att innefatta även Värna Västerås och Medlingen.

Tyvärr var Förebyggandeprojektet inte så väl förankrat hos FritidUngdom när det startade. Det fanns ingen klar bild över hur samarbetet skulle se ut, och en oklar ansvarsfördelning mellan cheferna. Av denna anledning kom samarbetet inte att fungera som det kanske var planerat från början. Samarbetet mellan projektet och FritidUngdom har främst skett genom Iris, och till viss del Medlingen och klotterprojektet.

5.2 Resultatet förhållande till projektets mål

Fem mål nämndes i början av rapporten. Det var följande:

- att stärka ungdomars självkänsla och respekt både för sig själv och andra, i skolan och på fritiden.
- att skapa en trygghet i mötet mellan elev och socialarbetare.
- att stärka gruppens / individens respekt för mellanmännsliga värden och enskilda individers integritet.
- att utveckla nätverksarbete inom skolan.
- att utveckla former för samarbete med förenings- och organisationslivet inom kommunen.

Det första målet, att stärka ungdomarnas självkänsla och respekt för sig själva och för andra ingår i alla bitar av projektets arbete. Det är dock mycket svårt att mäta, upplevelse av självkänsla är ju subjektivt och kan vara svårt att sätta ord på. I utvärderingen framgår dock att de flesta av de elever som deltagit i gruppen Here 4 U anser sig ha påverkats som människor genom sin medverkan i gruppen, de anser sig ha utvecklats och blivit bättre. Även de elever som deltagit i tjejgruppen och i kamratstödarna uppger att de påverkats av sina respektive grupper och det de lärt sig där, vilket även bekräftas av elevhälsans personal som säger att de kan se effekter gruppverksamheterna haft på de av

deras elever som deltagit. Därför kan målet anses uppnått, även om arbetet är ständigt och alltid måste fortsätta, då eleverna ständigt byts ut.

Vad gäller mötet mellan socialarbetare och elev, mål nummer två, kan nämnas gruppen Here 4 U's samarbete med Iris och ungdomspolisen (se ovan). Detta samarbete utvecklas fortlöpande, och bidrar till att gruppmedlemmarnas positiva erfarenheter sprids vidare till andra elever, vilket i sin tur kan påverka framtida kontakter mellan elever och socialarbetare. Genom vårt dagliga korridorarbete skapas även kontakter med elever. Om dessa elever senare hamnar i situationer som kräver kontakt med myndigheter händer det ofta att de söker upp någon av oss, för att få hjälp med dessa kontakter. Målet kan anses delvis uppnått.

Mål nummer tre, att stärka elevernas respekt för mellanmännsliga värden och enskildas integritet ingår även det i de flesta av verksamheterna. Det lyfts fram särskilt vid arbete med gruppklimat / klasser genom värderingsövningar, vid arbete med kamratstöd, tjejgrupp, Here 4 U och i metoden konfliktlösning. Dock gäller även vid detta mål att arbetet måste ske fortlöpande, nya elever kommer till skolan, och även de behöver den typ av insatser som beskrivits. Målet kan anses uppnått.

Mål nummer fyra, att utveckla nätverksarbete inom skolan är även det under ständigt arbete, och kan anses uppnått. Tre personer från elevhälsan har tillsammans med projektarbetarna utbildats i nätverksterapi och kan leda nätverksmöten på skolan, vilket även gjorts i flera fall. Även metoden för konfliktlösning är en del i detta mål, då metoden bygger på nätverksarbetets metoder, och är en anpassning till skolans miljö och problemområden.

Samarbete med förenings- och organisationslivet, det femte och sista målet, kan endast anses delvis uppnått. Förebyggandeprojektet kan inte anses ha skapat någon form för samarbetet mellan skola och föreningsliv i större utsträckning. Nämnas kan ändå tjejgruppens aktivitetsdel, då gruppen provar på olika aktiviteter, vilket sker i samarbete med föreningar och företag inom kommunen. Samarbete har även påbörjats i liten utsträckning med Värna Västerås.

5.3 Om att arbeta i projekt

Att komma som en ny personalkategori till en stor arbetsplats för att arbeta med ett projekt kan vara svårt. Det kan underlätta om det nya projektet är väl förankrat hos alla medarbetare. På Wenströmska har förankringen varit bra bland skolledning och till viss grad elevhälsopersonalen, det var dock stora delar av resterande personal som inte kände till projektet. Framför allt var förankringen ute bland lärarnas arbetslag bristfällig. Detta har lett till att stor del av vårt arbete fått gå till information och förankringsarbete. Vi har fått arbeta för vårt existensberättigande, och för att få uppdrag från olika håll. En del i personalen verkar ha haft förväntningar på att vi i projektet skulle fungera som vakter, och det har lett till en del missnöje när vi inte tagit på oss sådant arbete. En bättre förankring hade kunnat medföra mer "riktiga" förväntningar.

Här har vi fått mycket hjälp av skolledningen. Ett av våra mål i arbetet har varit en god kontakt med dem. För att personal på skolan ska veta att de kan vända sig till oss med problemsituationer i sociala frågor, har vi varit beroende av att skolledningen gett ut information till sin personal om detta. När man som ny personalkategori på en stor arbetsplats startar sitt arbete, behöver man draghjälp från ledningen för att få uppdrag. Wenströmska har ju elva olika program och ungefär 220 lärare, vilket gör det svårt att nå ut till alla. Samma resonemang gäller givetvis även lärarnas klasser, eleverna på skolan. Även i kontakten med dem har vi fått bra stöd av skolledningen.

Några viktiga frågor har väckts under projekttiden. En av dessa gäller den styrgrupp som från början fanns till projektet. Den gruppen har vi inte hört något av, vi vet inte vilka de är, om de träffats och vilken deras funktion varit. En annan punkt vi funderat över är projektets ekonomi. Med facit i hand anser vi att vi borde fått en bättre introduktion i detta, vi borde fått veta hur mycket pengar som fanns, om de flyttades över från ett år till nästa om de inte tog slut osv. Trots många frågor kring detta har vi inte fått några entydiga svar. Vi är också starkt kritiska till att vi hösten 2003 fick besked om att projektet skulle avslutas vid årsskiftet 2003/2004, trots att vi från början fått besked om att projektet skulle vara till 2004-08. Detta tyder på allvarliga brister i kommunikation mellan skolan

och de i Stadshuset som haft ansvar för plattformsprojekten. Det arbete vi i projektet lagt upp under projekttiden förkortades med åtta månader, vilket naturligtvis medförde stora svårigheter och oro.

Själva arbetsformen projekt har varit mycket bra för att uppfylla de mål som sattes upp för arbetet. Möjligheterna till att finna och pröva nya arbetssätt har varit näst intill obegränsade. Genom att personalkategorierna socionom och socialpedagog med inriktning på förebyggande arbete inte funnits inom gymnasieskolan tidigare har vi själva fått fylla yrkesrollerna med innehåll. Det har också varit viktigt, nödvändigt för oss att lära oss att sätta gränser för vad vi gör och inte. Man måste vara bestämd i sin övertygelse om vilka uppgifter man kan utföra, för att inte vika från projektets grundidé och mål. Att arbeta förebyggande och på ett nytt sätt, har varit ledord. Det kan innefatta mycket, många har olika förväntningar, och det har varit viktigt att hålla fast vid vår egen tolkning. Lyckas man med det har ett projekt stor möjlighet att lyckas.

Det har också varit mycket bra att projekttiden varit så lång som den varit. Arbetet har förändrats över tid, att hitta rätt former för arbetet tog nästan ett år. Först då visste vi vad som efterfrågades och vad vi bäst skulle satsa på. Efter ett och ett halvt till två år började klara effekter synas. En lång projektid tror vi, med dessa erfarenheter, är nödvändig om man ska kunna se arbetets utfall, och kunna fatta ett välgrundat beslut om projektets framtid.

6. Framtiden

Förebyggandeprojektet på Wenströmska var ett pilotprojekt. Tanken har hela tiden varit att projektets arbete, om det föll väl ut, ska spridas till övriga gymnasieskolor i Västerås, samt implementeras i ordinarie verksamhet på Wenströmska. Från årsskiftet 2003/2004 finansieras tjänsterna på Wenströmska av skolan, då projektpengarna oväntat tog slut. Skolan har fått i uppdrag av utbildningsnämnden att permanenta verksamheten från 2005. Detta gör att vi kan planera för spridning av arbetet och utveckling av de verksamheter vi driver på Wenströmska.

Exakt hur arbetet vi utför på Wenströmska ska spridas till de andra gymnasieskolorna vet vi inte idag. Vi önskar att man anställer socialpedagoger och socionomer på övriga skolor, och givetvis finns vi med för att stötta, ge tips och vara bollplank. För oss är det dock viktigt att verksamheten på Wenströmska kommer i första hand.

De verksamheter som fungerar bra på Wenströmska idag kommer att fortsätta. Det finns dock några områden som vi särskilt vill utveckla och driva framåt. Ett av dessa områden är nätverksarbetet. Att hitta effektiva metoder att använda nätverksarbete i frågor rörande skolk, mobbing, klasser som inte fungerar tillsammans och vid konflikter ser vi som en stor utmaning med möjlighet till mycket goda resultat. I detta arbete ingår även att förankra nätverkstänkandet hos personal i skolan, vilket kan göras till exempel via utbildningar till personal.

En annan verksamhet som kommer att utvecklas är Here 4 U. Dels kommer de att ta över anti-mobbingarbetet från kamratstödsgruppen, eftersom den minskat och haft svårt att nå ut. Eftersom gruppen Here 4 U då får fler uppgifter kommer medlemsantalet att ökas, och mer handledarresurser att sättas in. Dels kommer vi att arbeta för en spridning av Here 4 U till andra skolor, i första hand gymnasieskolor, men i förlängningen kan vi se verksamheten även på grundskolor och kanske fritidsgårdar. Vi tänker oss att verksamheten kan involvera cirka 150 ungdomar, och ha ett samarbete med polis, Iris, försäkringsbolag, bostadsföretag och Medlingen med flera.²¹

Vi kommer även att arbeta vidare med att försöka påverka det rykte Wenströmska tyvärr dras med sen tidigare. Vi har redan arbetat med detta genom till exempel besöken hos grundskolorna, via media och genom andra kontakter utanför skolan. Detta arbete går vidare. Det blir allt viktigare för de kommunala skolorna att kunna hävda sig med ett gott rykte i förhållande till de nya friskolor som

²¹ Se bilaga 13.

startar. Genom aktivt arbete med att involvera elever i skolmiljöarbetet kan vi göra Wenströmska till en mer attraktiv skola. Genom arbete med shower, aktiviteter och sportevenemang hoppas vi kunna bygga en ännu bättre "vi-känsla" på Wenströmska gymnasiet.

Litteratur

Brottsförebyggande rådet och Skolverket, Idéskrift # 7 "Brottsförebyggande arbete i skolan"
Brottsförebyggande rådet: Stockholm, 2001

Brottsförebyggande rådet, Rapport 2002:3 "Lugna gatan En granskning av tunnelbane- och juniorverksamheterna" Brottsförebyggande rådet: Stockholm, 2002

Forsberg, G. och Wallmark, J. "Nätverksboken – om mötets möjligheter" Liber: Stockholm, 1998

Hagström, U., Redemo, E. och Bergman, L. "Låter sig skyddsänglar organiseras?" Gothia: Stockholm, 1998.

Laurin, G. "Vart ska du gå, min lilla flicka?" Fritidsforum: Stockholm, 1996

Lennéer-Axelson, B. och Thylefors, I. "Arbetsgruppens psykologi" Natur och kultur: Stockholm, 1991

Naess, A. "Ghandi" Natur och kultur: Stockholm, 2002

Olwéus, D. "Mobbning i skolan" Liber: Stockholm, 1991

Referenslitteratur

Om nätverksarbete och samtal:

Andersen, T. "Reflekterande processer" Mareld: Smedjebacken, 2003

Eidenstedt, J. m.fl. „Krisemottagningen 10 år senare...“ FoU-Södertörn Skriftserie nr 3/99

Klefbeck, J. och Ogden, T. "Barn och nätverk" Liber: Stockholm, 1996

Seikkula, J. "Öppna samtal" Mareld: Stockholm, 1996